

STRUČNI ČLANAK

UDK: 343.97(497.5)

343.85:376

Primljeno: veljača 2013.

SANDRA VEBER*, TAMARA KARAICA**, NIKŠA JELOVČIĆ***,
KRUNOSLAV KATIĆ****

Važnost predanosti i entuzijazma u provedbi i analizi projekata prevencije kriminaliteta

Sažetak

Iskustvo provođenja projekata prevencije kriminaliteta nas uči kako su predanost i entuzijazam cjelokupnog projektnog tima od iznimnog značaja za konačni uspjeh projekta, uz obaveznu primjenu teorijskih znanja iz područja prevencije kriminaliteta i projektnog menadžmenta. Odgovornost i sustavan rad svih članova projektnog tima predstavljaju preduvjete za provođenje projekata posebice u složenijim sustavima, odnosno onima u kojima je proaktivni rad na projektima prevencije relativno nov te stoga ima puno prostora za napredak. Ovaj tekst daje osvrt na provedene aktivnosti u okviru projekta prevencije kriminaliteta Živim život bez nasilja usmjerenog na primarnu prevenciju djece i mladih u smislu sprječavanja nasilja prema ženama, nasilja u obitelji i nasilja među mladima kao i na izgradnju kulture nenasilja, tolerancije i nediskriminacije. Ujedno ovim tekstom nastojat će se dati osvrt na teorijske postavke te pojasniti važnost ljudskog čimbenika na putu ostvarenja ciljeva provođenja projekata u praksi općenito. Tekst također daje prikaz preliminarne analize ocjene kvalitete Projekta od strane korisnika te naglašava važnost provođenja evaluacije kao posljednjeg, a ujedno i najvažnijeg dijela projektnog ciklusa – koja često zbog pada motivacije te samog nerazumijevanja evaluacijskog procesa – ostane neizvršena. Preventivno djelovanje kroz provođenje projekata zahtijeva planiranje, viziju i rezultate koji su kvalitativne prirode i zahtijevaju duži vremenski rok tijekom kojeg dokazuju svoje pozitivne učinke.

Ključne riječi: projekt, prevencija, kriminalitet, provedba, analiza, predanost, entuzijazam.

* Sandra Veber, voditeljica Službe za prevenciju, Ravnateljstvo policije, MUP RH.

** Tamara Karaica, voditeljica projekata društvene sigurnosti, UNDP Hrvatska.

*** Nikša Jelovčić, voditelj Službe za razvoj policijskog obrazovanja i nakladničko-knjižničnu djelatnost, Ravnateljstvo policije, MUP RH.

**** Krunoslav Katić, nacionalni savjetnik za društvenu sigurnost, UNDP Hrvatska.

UVOD

"Živim život bez nasilja" – kratak opis projekta

Prateći međunarodne, europske i nacionalne standarde, preporuke i potrebe, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske (MUP RH) i Program Ujedinjenih naroda za razvoj (UNDP) u suradnji s drugim nadležnim tijelima i organizacijama civilnog društva 2010. godine započeli su s projektom *Živim život bez nasilja*. Projekt je fokusiran na primarnu prevenciju djece i mladih a namijenjen je podizanju svijesti o posljedicama nasilja prema ženama, nasilja u obitelji i nasilja među mladima te učvršćivanju pozitivnih stavova i vrijednosnog sustava kod djece i mladih, uključivanju i muške populacije u sprječavanje nasilja u obitelji i nasilja prema ženama te razvijanje osjećaja suradnje i zajedničke uključenosti svih subjekata društva radi stvaranja okruženja *zajednice koja brine*.

S obzirom na angažman policije kao jednog od ključnih provedbenih partnera, ovaj preventivni Projekt bi svojom dugoročnom implementacijom trebao rezultirati: poboljšanjem učinkovitosti u radu policije na području prevencije, suprotstavljanja i suzbijanja nasilja prema ženama, nasilja u obitelji i među mladima; vidljivijem sudjelovanju policije i razvoju suradnje s drugim relevantnim subjektima društva uključujući organizacije civilnog društva u području prevencije kriminaliteta te stvaranju sigurnijeg okruženja i na nacionalnoj i na lokalnoj razini; povećanjem razine povjerenja građana u policiju, odnosno percepcije sigurnosti poticanjem djece i mladih na stvaranje pozitivnih stavova koji su u skladu s pozitivnim vrijednostima društva u kojem žive kao i senzibiliziranje djece i mladih na problem nasilja u obitelji te poticanje svih, a posebno potencijalnih žrtava, na prijavljivanje nasilja – što bi u konačnici trebalo dovesti do povećanja razine svijesti cjelokupne zajednice o štetnim posljedicama vandalizma, destruktivnog ponašanja i nasilja među vršnjacima, nasilja u obitelji i nasilja prema ženama kao i drugim oblicima rizičnog ponašanja.

Projekt se sastoji od tri ključne komponente:

1. Interaktivna radionica – tijekom koje se djeca i mladi upoznaju s problemima nasilja, zakonskim mogućnostima njegova sprječavanja i prijavljivanja te ih se educira po pitanjima nenasilja, tolerancije i nediskriminacije. Ovu komponentu u odgojno-obrazovnim ustanovama provode zajedno predstavnici policije, nevladine organizacije "Status M" i UNDP-a u suradnji s nastavnicima i pedagozima.

2. Konceptualno pripremljeni program – usmjeren na izgradnju kulture nenasilja, tolerancije i nediskriminacije, prilagođen djeci i mladima kao nadogradnja prve projektne komponente. U navedenoj komponenti uz predstavnike policije i UNDP-a dopire do šire javnosti. Ova komponenta sastoji se iz dva dijela: tematske predstave i scenskog programa koji svojim kombiniranim provođenjem idu u smjeru ostvarivanja projektnog cilja.

Prvi dio ove komponente je tematska predstava *Nasilje, za nasilje nema opravdanja* u režiji glumca Zijaha Sokolovića koji je ujedno i UNDP-ev ambasador dobre volje za toleranciju i nenasilje, a predstava je razvijena u suradnji s udrugom Riječi/Prave/Predstave. U ovom dijelu programa mladi uče misliti na nov i nepoznat način, kroz glumačku

igru i neposrednu komunikaciju s glumcima, saznavajući mnogo informacija o različitim temama iz života, kombinirajući svoja iskustva s obrađenom temom.¹

Drugi dio ove komponente uključuje prigodan scenski program u kojem sudjeluju pijanist Matija Dedić, iluzionist Luka Vidović i glazbeni sastav Apokalipso koji mladima kroz glazbu, iluziju i pjesmu nude opcije kvalitetnih načina korištenja slobodnog vremena kako bi ih potaknuli na stvaranje životnih stavova koji su u skladu s pozitivnim vrijednostima društva u kojem žive.

3. Interaktivna "parlaonica" – kojom temeljem svih stečenih informacija i znanja prikupljenih u okviru sadržaja komponenti 1 i 2, djeca i mladi daju osvrt i svoja razmišljanja na pitanja nasilja, tolerancije i nediskriminacije. U ovu komponentu uključena su djeca i mladi koji su sudjelovali na prethodnim projektnim komponentama. Komponenta predviđa aktivan angažman djece i mladih u smislu izrade eseja na temu problema nasilja i njegova sprječavanja, obuhvaća diskusiju te potiče na razmišljanje, a sadržava i organizaciju susreta, odnosno druženja s predstavnicima policije i drugih državnih tijela, međunarodnih organizacija i organizacija civilnog društva kako bi djecu i mlade aktivnije uključili u proces razumijevanja modela *zajednice koje brinu*.²

1. TEORIJSKE POSTAVKE

Prilikom provođenja projekata "praktičari" koji se vode teorijskim postavkama da je projektni menadžment³ disciplina koja kombinira znanje, vještine, alate i tehnike potrebne kako bi uspješno ispunili projektne ciljeve trebaju uvijek imati na umu jednu važnu činjenicu, a to je da uz osiguranje svih ostalih potrebnih preduvjeta ljudski čimbenik, odnosno njegova motivacija, predanost i entuzijazam igra vrlo bitnu ulogu za konačnu uspješnost projekta.

Ista tvrdnja može se primijetiti i u samoj definiciji projekta⁴ kao skupa različitih aktivnosti i mjera koji imaju za zadaću dostići unaprijed definirani cilj u određenom vremenskom razdoblju koristeći određene ljudske i materijalne potencijale i resurse.

Kroz sam razvoj koncepta projekta – definiranje ciljeva, aktivnosti, proračuna, potencijala i resursa, projektnih timova, vremenskog okvira, indikatora uspješnosti te projektnih partnera – voditelj projekta i članovi projektnog tima moraju se držati osnovnih teorijskih postavki, ali kroz sve to vrijeme ujedno raditi i na stvaranju pozitivne i motivirajuće okoline kako bi se projektni ciljevi ostvarili u svojoj potpunosti.

Razmatrajući analizu stanja kao početni stadij u razvijanju projekta, pokazalo se korisnim analizirati pozadinu projekta kroz SWOT analizu⁵ (određivanjem unutarnjih

¹ Evaluacija predstave Nasilje, TheArto projekta (www.thearto.hr).

² Bašić, J., Grozić-Živolić, S. (ur.), *Zajednice koje brinu: model prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih: razvoj, implementacija i evaluacija prevencije u zajednici*, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Istarska županija, Zagreb – Pula, 2010.

³ Patzak, G., Rattay, G. *Projektmanagement: Leitfaden zum Management von Projekten, Projektportfolios und projektorientierten Unternehmen*, Wien 1998, Linde Verlag, 3. Auflage.

⁴ Patzak, G., Rattay, G. *Projektmanagement: Leitfaden zum Management von Projekten, Projektportfolios und projektorientierten Unternehmen*, Wien 1998, Linde Verlag, 3. Auflage.

⁵ Dyson, R. G., *Strategic development and SWOT analysis at the University of Warwick*, European

čimbenika snaga i slabosti koji predstavljaju sadašnjost temeljenu na prošlosti, odnosno vanjskih čimbenika mogućnosti i prijetnji koje predstavljaju budućnost temeljenu na prošlosti i sadašnjosti). Provedena SWOT analiza predstavlja dobar preduvjet za ispravni odabir strategije provođenja projekta, odnosno načina ostvarivanja željenih rezultata i ciljeva. SWOT analiza je samo jedan od instrumenata kojima se projektni tim može poslužiti u kreiranju projektne strategije. No isto tako razdoblje provođenja analize stanja može se iskoristiti i za upoznavanje članova projekta te razvijanje motivirajućeg okruženja za daljnji rad na projektu. Iz toga proizlazi da ovakva vrsta analize u svojoj osnovi predstavlja kvalitativan i analitički pristup koji iako temeljen na subjektivnoj metodi, može biti iskorišten i za jačanje duha zajedništva unutar projektnog tima.

Preporučljivo je da pitanje definiranja problema, odnosno ponuđenih projektnih rješenja prođe neku od metoda razvijenih upravo za "rješavanje problema" od kojih je najčešći upravo model SARA⁶. Model SARA provodi se tako da se prije svega pristupi SKENIRANJU PROBLEMA – pitanje koje si u ovom slučaju postavljamo glasi: "Što je problem?", a zatim slijedi ANALIZA PROBLEMA – uz pitanje: "Što je potrebno?" Ovim početnim dijelom definiramo problem koji želimo riješiti provođenjem određenog projekta. Nakon definiranja problema slijede stadiji unutar kojih nudimo RJEŠENJE PROBLEMA, odnosno AŽURIRANJE PROBLEMA. Pitanja na koje tražimo odgovor u ovom slučaju jesu: "Što ćemo napraviti?" te "Kako procijeniti uspjeh projekta?", a sam odgovor nalazimo u postavljenim ciljevima, rezultatima, tj. predviđenim aktivnostima unutar projekta. Što se tiče postavljenih ciljeva, važno je držati se zadanog pravila da ciljevi, odnosno njihovi rezultati moraju biti specifični, mjerljivi, ostvarivi, realni te unutar vremenskog okvira, tj. moraju biti unutar SMART⁷ tehnike postavljanja ciljeva koja služi upravo za definiranje elemenata ciljeva i procjenu jesmo li u planiranom vremenu postigli postavljeni cilj.

Pitanje motivacije projektnog tima unutar ovog dijela projektnog ciklusa i dalje ostaje u segmentu stvaranja pozitivnog i motivirajućeg radnog okruženja te s tim u vezi rad na SMART i SARA analizi može biti izuzetno zahvalan i za stvaranje radnih navika u procesu provođenja projekata i razvijanje osjećaja zadovoljstva svih članova projektnog tima budući da sudjeluju u stvaranju konačnog projektnog dokumenta od samog početka, odnosno od pripremnog stadija.

2. OCJENJIVANJE USPJEŠNOSTI PROVEDENIH PROJEKTNIH AKTIVNOSTI

Vrlo je zanimljiv podatak da pitanje uspješnosti provođenja projekata nerijetko ostaje marginalna aktivnost, odnosno procesu evaluacije projekata⁸ ne daje se dovoljan značaj. U tom smislu kada je riječ o projektima prevencije kriminaliteta zbog objektivnih razloga (npr. nedostatna financijska sredstva, nepoznavanje metodologije), ali i subjektivnih razloga (npr. nedostatak predanosti i entuzijazma kao i spoznaje o potrebi potpunog dovršetka

Journal of Operational Research, 2004.

⁶ Conclusion and Analysis of the Applications of SARA model – Moore, Trojanowicz and Keeling, 1998.

⁷ Meyer, P. J., What would you do if you knew you couldn't fail? Creating S.M.A.R.T. Goals, 2003.

⁸ House, E. R., Assumptions underlying evaluation models. Educational Researcher, 1978.

projektnog ciklusa) može se ustvrditi kako je evaluacija u praksi još uvijek najslabije razvijen aspekt projektnog menadžmenta. Naime, razlozi navedenih tvrdnji leže u nekoliko čimbenika od kojih su svakako najvažniji oni koji se vežu uza sam proces planiranja projekta, odnosno vrlo čestu situaciju da samo provođenje evaluacije ne bude predviđeno tijekom i/ili nakon završetka projekta što samo po sebi dovodi do nedostatka i vremena i financijskih sredstava, odnosno uz činjenicu nedovoljnog poznavanja evaluacijskih postupaka. Osim spomenutih, ljudski čimbenik svakako treba uzeti u obzir kao ključan, i to u dvojakom smislu – nedostatak predanosti, odnosno entuzijazma koji nerijetko slijedi nakon završetka provođenja svih projektnih aktivnosti, a vezan je za potrebu izrade završnih projektnih izvješća i/ili provođenja evaluacije te osim toga i određeno nerazumijevanje izuzetne važnosti same evaluacije u smislu konačne ocjene uspješnosti projekta.

Spomenuto nedovoljno razumijevanje važnosti evaluacijskog procesa može biti uzrok nastanka predrasuda što se vrlo lako da izmijeniti uz određeni trud, motivaciju i entuzijazam te želju za usvajanjem novih znanja. Dobro osmišljen i proveden evaluacijski proces kao sastavnica ukupnosti projekta rezultira brojnim koristima za sam projekt počevši prije svega od pretpostavki i preporuka za njegovu nadogradnju ili početak drugog projekta slične tematike.

3. PRELIMINARNA ANALIZA OCJENE KVALITETE PROJEKTA "ŽIVIM ŽIVOT BEZ NASILJA"

3.1. Uvod u postupak analize

Analiza je provedena na uzorku od 239 ispitanika starosti između 13 i 16 godina, podijeljenih po školi koju pohađaju. U samu analizu uključeno je ukupno 6 škola od čega su dvije bile srednje škole (Gimnazija Vukovar i Ekonomska škola Vukovar) dok su preostale 4 škole bile osnovne škole (OŠ Vijenac Osijek, OŠ "Dobri" Split, OŠ "Marjan" Split, OŠ Centar Pula i OŠ Pećine Rijeka). Osim podjele prema školi koju pohađaju, ispitanici su podijeljeni i prema spolu te je s tim u vezi od ukupnog broja od 239 ispitanika u analizu uključeno 124 dječaka i 115 djevojčica.

Podaci su prikupljeni putem upitnika popunjenih na mjestima u kojima se preventivni Projekt i održao, i to ciljano u jednomjesečnom razdoblju od 4. do 14. lipnja 2012. godine. Svi podaci su nakon dostave popunjenih upitnika računalno obrađeni te su na taj način putem pojedinačnih tabličnih prikaza dobiveni svi prikazani statistički izračuni, a čime se pokušala minimalizirati pogreška u postupku analize.

Osnovni ciljevi analize bili su:

- ustanoviti uspješnost provođenja preventivnog projekta *Živim život bez nasilja*
- ustanoviti moguću pojavnost i vrstu nasilja prisutnu u životnoj okolini ciljane skupine
- utvrditi razumijevanje koncepta prevencije nasilja, odnosno odgovora i postupanja u slučajevima kada je ispitanik sudjelovao u nasilnom ponašanju ili vidio nasilno ponašanje
- ustanoviti percepciju povjerenja ispitanika u policiju

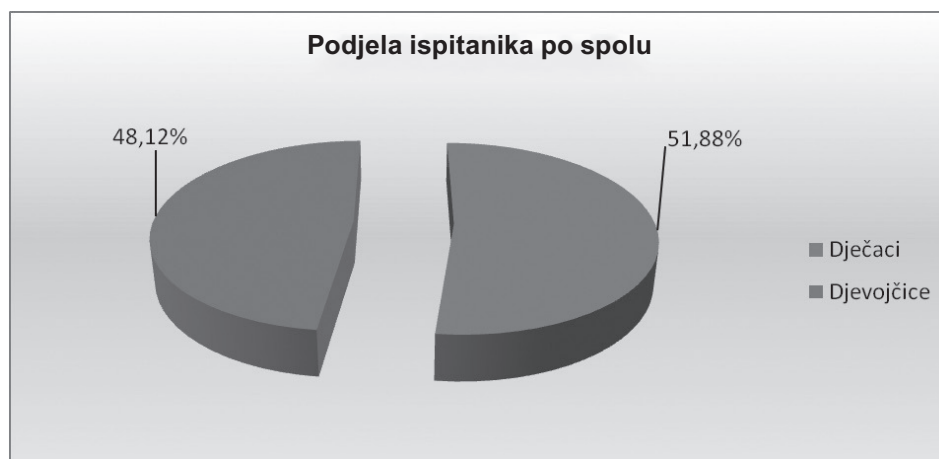
- ustanoviti preporuke i komentare korisne za nastavak provođenja projekta *Živim život bez nasilja*.

Upitnik je sadržavao ukupno 10 pitanja od čega je 7 pitanja bilo zatvorenog tipa: u nekima od njih od ispitanika se tražio samo jedan odgovor, dok su na neka pitanja ispitanici mogli dati i više odgovora te 3 pitanja otvorenog tipa kako bi ispitanici bili u mogućnosti dati svoja razmišljanja i komentare o preventivnom Projektu, a koja nisu bila sadržana u ostalim pitanjima iz upitnika.

3.2. Struktura ispitanika

3.2.1. Podjela po spolu

Kao što je navedeno u uvodu, ukupni broj ispitanika je bio 239 od čega su upitnike popunili 124 dječaka i 115 djevojčica. Prema tome, vezano za spolnu strukturu ispitanika koja je prikazana u grafikonu 1, dječaci su nešto više zastupljeni nego djevojčice (51,88% prema 48,12%), no ta razlika nije statistički značajna.

Grafikon 1: Podjela ispitanika po spolu

3.2.2. Podjela po školama

Iz podjele ispitanika po školama koje pohađaju (prikazana u tablici 1) vidljivo je da je najveća zastupljenost ispitanika u gradu Vukovaru gdje ukupan broj ispitanika u vukovarskoj Gimnaziji i Ekonomskoj školi iznosi 91, što u ukupnom broju svih ispitanika čini 38,07%.

5. 6. 2012.		13. 6. 2012.		4.- 5. 6. 2012.		6. 6. 2012.		14. 6. 2012.		13. 6. 2012.		4. 6. 2012.		4. 6.-14. 6. 2012.		
VUKOVAR GIMNAZIJA		VUKOVAR EKONOM- SKA ŠKOLA		OSIJEK OŠ VIJENAC		PULA OŠ CENTAR		SPLIT OŠ "MARJAN"		SPLIT OŠ "DOBRI"		RIJEKA OŠ PEĆINE		UKUPNO		
M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	UKU- PNO
26	15	24	26	17	14	16	18	5	9	24	19	12	14	124	115	239

Tablica. 1: Podjela ispitanika po školama

4. USPJEŠNOST PROVOĐENJA PROJEKTA "ŽIVIM ŽIVOT BEZ NASILJA"

4.1. Podrška provođenju Projekta

Kroz obradu evaluacijskih upitnika došlo se do saznanja da ukupno 60,35% učenika podržava provođenje ovog Projekta i smatra da provedeni programi mogu doprinijeti prevenciji nasilja (grafikon 2). Isto tako primjetna je ocjena uspješnosti provođenja preventivnog Projekta koja je nešto viša kod djevojčica (64,55%), za razliku od dječaka (56,41%), iako je i oni ocjenjuju pozitivno. Pojedinačno gledano po školama učenici OŠ Vijenac Osijek ocjenjuju doprinos Projekta prevenciji nasilja s najvišom ocjenom gdje ga pozitivno ocjenjuje čak 86,67% učenika. Njih slijede učenici OŠ "Marjan" Split sa 71,43%, odnosno učenici vukovarske Gimnazije sa 68,29% pozitivnih ocjena. Jedini izuzetak, tj. jedina škola od ukupno 7 anketiranih koja nije pozitivno ocijenila program je OŠ Centar Pula gdje samo trećina učenika (32,76%) smatra da slični preventivni programi mogu doprinijeti prevenciji nasilja. No prema informacijama kojima raspolažemo, indikativan je podatak da je spomenuta OŠ Centar Pula prvi put sudjelovala u ovakvim ili sličnim programima.

Grafikon 2: Procjena doprinosa Projekta prevenciji nasilja

Također, zanimljivo je primijetiti da je upravo OŠ Centar Pula isto tako škola u kojoj je čak 50% učenika odgovorilo kako je u sklopu projekta *Živim život bez nasilja* naučilo nešto novo. Kod svih ostalih škola taj postotak gdje učenici navode da su kroz provedeni Projekt dobili još novih i korisnih informacija o prevenciji nasilja nešto je niži – mada i dalje zamjetno visok (32,07%) s obzirom na veliki broj preventivnih programa u kojima su do sada sudjelovali (grafikon 3). Zaključak koji se ovdje nameće je sljedeći: s obzirom na to da su učenici OŠ Centar Pula primili veći broj novih informacija, upravo bi oni trebali biti ti s kojima bi se trebalo provoditi projekte ili neke druge edukativne aktivnosti na temu prevencije nasilja kako bi kao i ostali anketirani učenici razumjeli dobrobiti provođenja ovakvih preventivnih programa.

4.2. Saznanja o novim oblicima nasilja

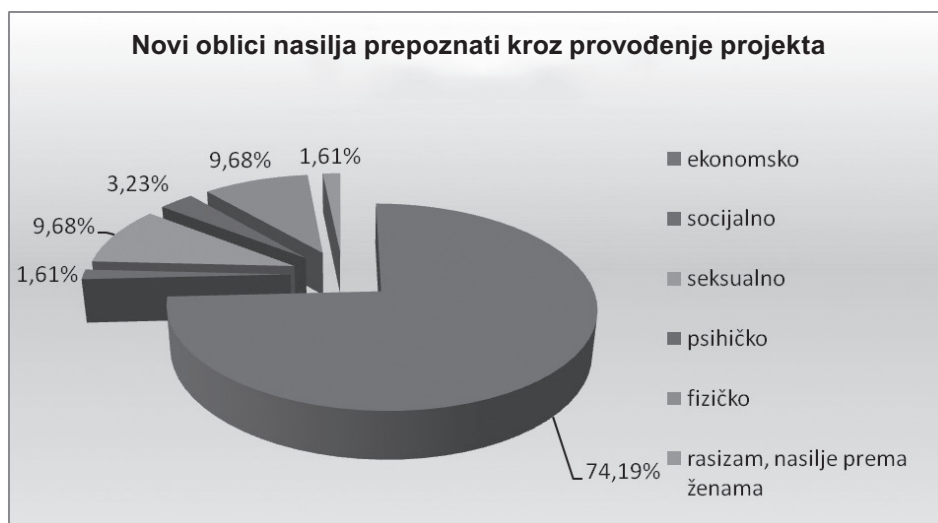
Ukupno 161 ispitanik (67,93%) navodi kako je kroz Projekt saznao o postojanju novih oblika i vrsta nasilja za koje do tada nije znao što je još jedan vrlo bitan podatak koji upućuje na to da je tema prevencije nasilja kroz projekt *Živim život bez nasilja* uspješno obrađena, tj. da je učenike uspjela upoznati s podacima o temi nasilja za koje do sada nisu znali.

Grafikon 3: Saznanja o novim oblicima nasilja

4.2.1. Novi oblici nasilja prepoznati kroz provođenje Projekta

Popis novih oblika nasilja s kojima učenici do sada nisu bili upoznati predstavljen je u grafikonu 4. Učenici su imali mogućnost sami navesti koji su to novi oblici nasilja koje su prepoznali kroz provođenje aktivnosti preventivnog projekta *Živim život bez nasilja*, te je njih ukupno 62 dalo svoje komentare (u postotku nešto više djevojčica nego dječaka).

Grafikon 4: Novi oblici nasilja prepoznati kroz provođenje Projekta

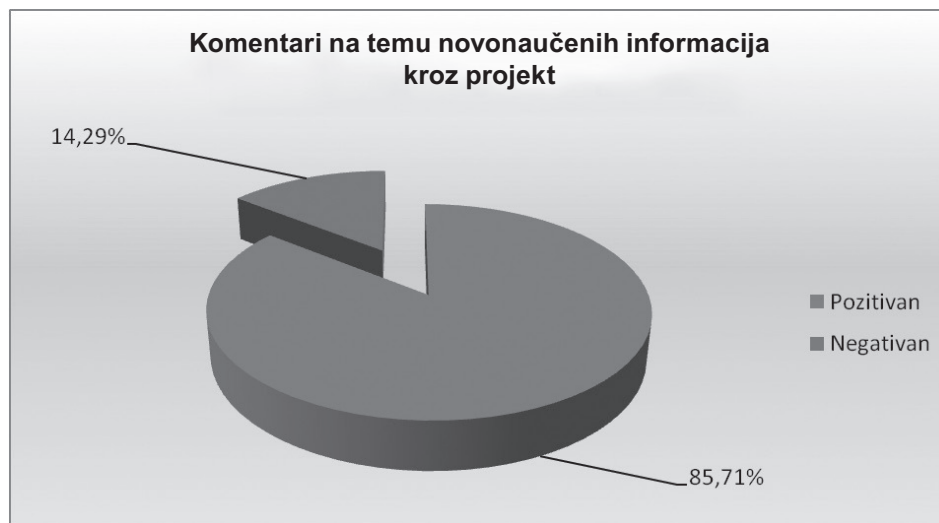
Novina za gotovo 3/4 ispitanika bio je podatak o postojanju ekonomskog nasilja, dok su samo za desetak posto učenika podvrste seksualnog, tj. fizičkog nasilja bile prepoznate kao novi oblik nasilja (ostali navedeni oblici nasilja – socijalno, psihičko, rasizam, nasilje prema ženama – navedeni su u statistički gotovo zanemarivom postotku).

Osim nekoliko duhovitih komentara na postavljeno pitanje koji su bili očekivani s obzirom na dob ispitanika zamjetna je bila zainteresiranost učenika za podatke o ekonomskom nasilju što u konačnici i dokazuje visok postotak od 74,19% učenika koji su naveli upravo ovaj oblik nasilja kao do sada njima nepoznat.

Interesantno je spomenuti da su učenici i "zviždanje za ženama" provođenjem ovog Projekta prepoznali kao jedan od oblika seksualnog nasilja.

4.3. PROCJENA ZAINTERESIRANOSTI UČENIKA KROZ NOVONAUČENE INFORMACIJE PO OBRADENOJ TEMI

Ukupno 63 učenika (u postotku nešto više djevojčica nego dječaka) iskoristili su mogućnost te opisno odgovorili na pitanje jesu li kroz provedeni preventivni Projekt naučili nešto novo. Od tog broja 85,71% komentara je pozitivan što je svakako potvrda da su ih svi sadržaji komponenti Projekta potaknuli na razmišljanje te su svojim komentarima pokazali zainteresiranost za obrađenu temu. U velikoj većini komentara učenici navode kako su kroz Projekt došli do saznanja o novim vrstama i oblicima nasilja, da su naučili prepoznati nasilje, da su saznali kako reagirati u slučaju nasilja, odnosno kome ga prijaviti i što je najvažnije – učenici spominju kako im je Projekt pomogao shvatiti potrebu za tolerancijom, poštovanjem drugih i uvažavanjem različitosti.

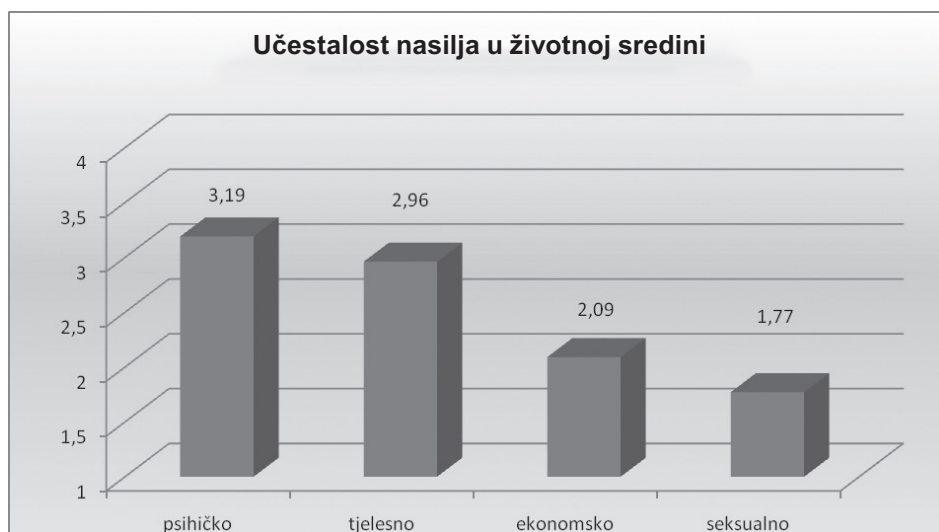
Grafikon 5: Komentari na temu novonaučenih informaciju kroz Projekt

Što se tiče negativnih, odnosno komentara iz kojih se može primijetiti nezainteresiranost za temu, većina njih navodi ili da nisu naučili ništa novo ili jednostavno odgovorom pokušavaju biti duhoviti što je opet i razumljivo s obzirom na njihovu razvojnu dob. Ipak, činjenica da je samo 9 učenika od ukupnog broja od 239 ispitanika odgovorom na ovo pitanje iz upitnika pokazalo nezainteresiranost za obrađenu temu, svakako govori u prilog daljnje potrebe provođenja ovakvih ili sličnih projekata na temu prevencije nasilja.

5. PERCEPCIJA UČESTALOSTI I VRSTE NASILJA U ŽIVOTNOJ SREDINI ISPITANIKA

5.1. Učestalost nasilja u životnoj sredini

Analiza je pokazala da učenici smatraju da su psihički i tjelesni oblik nasilja oni koji se najčešće događaju u sredini u kojoj žive (nasuprot ekonomskom i seksualnom nasilju koji se rjeđe bilježe). Upitani da rangiraju oblike nasilja prema tome koliko se pojedini oblici nasilja događaju u sredini u kojoj žive (škola, obitelj, društvo) učenici su na skali od 1 do 4 psihičko nasilje ocijenili sa 3,19 a, tjelesno nasilje sa 2,96 kao nasilje koje se najčešće događa, odnosno ekonomsko nasilje sa 2,09 i seksualno nasilje sa 1,77 kao najrjeđe (grafikon 6). Zanimljivost ovog podatka je da ukupno gledano po pitanju ove percepcije o pojavnim oblicima nasilja nema gotovo nikakve razlike između dječaka i djevojčica.

Grafikon 6: Učestalost nasilja u životnoj sredini

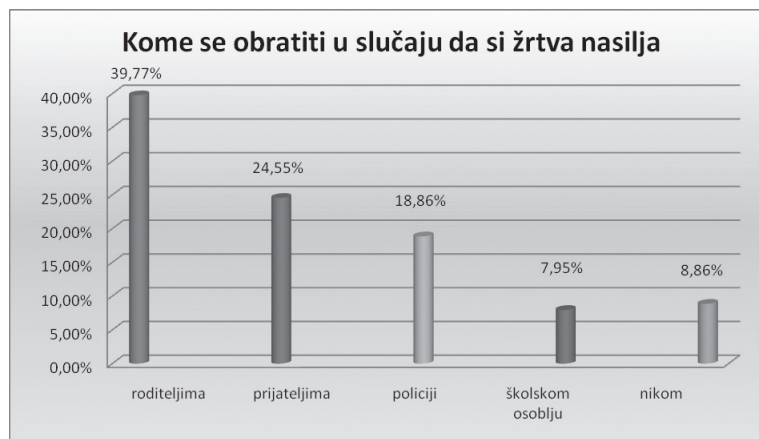
Međutim, iznimke od gore predstavljene percepcije oblika nasilja zabilježene su u slučaju djevojčica u sljedećim školama: Gimnazija Vukovar, Ekonomska škola Vukovar, OŠ Vijenac Osijek i OŠ "Marjan" Split, odnosno kod dječaka u OŠ Centar Pula, OŠ "Marjan" Split i OŠ "Dobri" Split gdje je tjelesno nasilje ipak rangirano kao onaj oblik nasilja koji ima najveću učestalost. S tim u vezi također se izvlači i zaključak da od svih 7 anketiranih škola jedino su učenici i učenice OŠ "Marjan" Split prepoznali tjelesno nasilje kao najučestaliji oblik nasilja.

Isto tako primjetna je još jedna iznimka što se tiče rangiranja ekonomskog i seksualnog nasilja gdje od sveukupne ocjene odstupaju učenice OŠ Vijenac Osijek, odnosno i učenici i učenice OŠ "Dobri" Split koji prepoznaju seksualni oblik nasilja kao učestaliji u odnosu na ekonomski.

6. RAZUMIJEVANJE KONCEPTA PREVENCIJE NASILJA ISPITANIKA

6.1. Kome se obratiti u slučaju da si žrtva nasilja

Jedan od ciljeva preventivnog projekta *Živim život bez nasilja* jest i podizanje svijesti mlade generacije o problemu nasilnog ponašanja, a s tim u vezi jedna od osnovnih pretpostavki u razvijanju koncepta prevencije nasilja su informacije kada, kome i kako prijaviti nasilje što je upravo ono što se učenicima pokušava predstaviti i kroz provođenje svih projektnih komponenti. Važno je učenicima razviti osjećaj povjerenja posebno po pitanju prijavljivanja slučajeva nasilja – bilo da se ono događa njima ili su bili svjedoci nekog oblika nasilnog ponašanja.

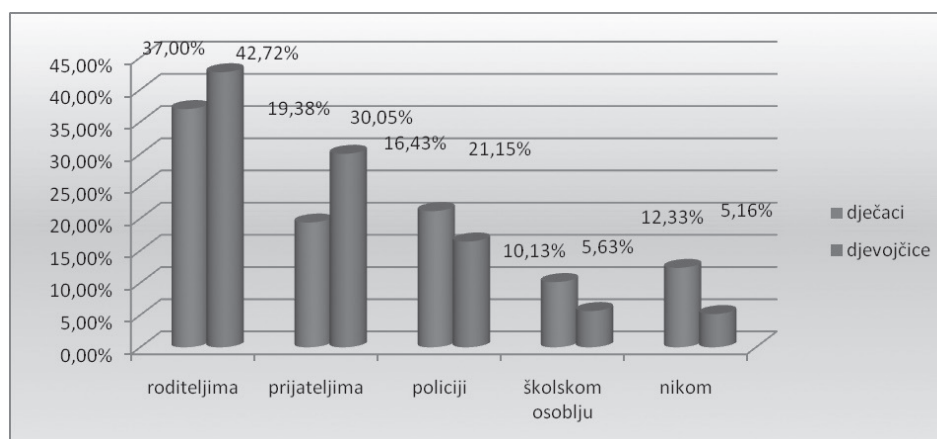
Grafikon 7: Kome se obratiti u slučaju da si žrtva nasilja

S tim u vezi učenici su upitani i kome bi prijavili slučaj nasilja ukoliko bi upravo oni bili žrtve tog nasilnog ponašanja, a prikupljeni rezultati otkrivaju da bi se ukupno gotovo 40% učenika obratilo prije svega roditeljima ako bi sami bili žrtve nasilja. Grafikon 7 prikazuje i koliki bi se postotak učenika obratio za pomoć prijateljima, policiji ili školskom osoblju.

Međutim, svakako je indikativan podatak da gotovo 1/10 učenika ne bi nikome prijavila nasilje u slučaju kad bi oni bili žrtve nasilja. Upravo ovaj podatak pokazuje potrebu nastavka rada s mladom generacijom na temu prevencije nasilja, tj. nastavka ovakvih ili sličnih preventivnih projekata.

6.1.1. Kome se obratiti u slučaju da si žrtva nasilja (podjela na dječake i djevojčice)

Uz pitanje: "Kome se obratiti u slučaju da si žrtva nasilja", vidljivo je iz grafikona 8 da je analiza pokazala razlike u razmišljanju dječaka i djevojčica. Podjela na spolove pokazuje nešto veće povjerenje dječaka prema policiji, odnosno školskom osoblju, tj. nešto veće povjerenje djevojčica prema roditeljima i prijateljima. Međutim, indikativan podatak odnosi se na činjenicu da 12,33% dječaka takav oblik nasilja ne bi uopće prijavilo dok je tu ipak podatak o djevojčicama nešto bolji (5,16%).

Grafikon 8: Kome se obratiti u slučaju da si žrtva nasilja (podjela na dječake i djevojčice)

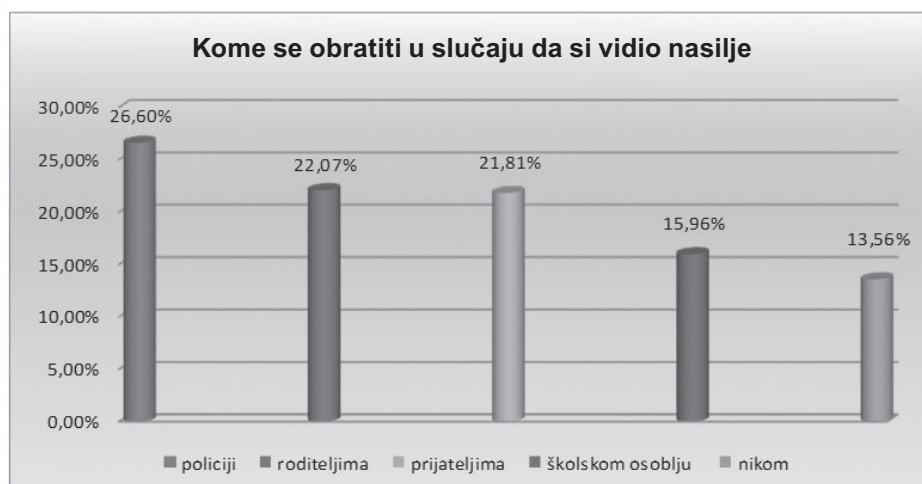
	M	Ž	UKUPNO
GIMNAZIJA VUKOVAR	11,63%	7,69%	10,14%
EKONOMSKA ŠKOLA VUKOVAR	19,35%	13,89%	16,42%
OŠ VIJENAC OSIJEK	0,00%	0,00%	0,00%
OŠ CENTAR PULA	17,95%	8,11%	13,16%
OŠ "MARJAN" SPLIT	0,00%	0,00%	0,00%
OŠ "DOBRI" SPLIT	18,37%	2,70%	11,63%
OŠ PEĆINE RIJEKA	4,00%	0,00%	1,89%

Tablica 2: Kome se obratiti u slučaju da si žrtva nasilja (prikaz po školama)

Podjela prikazana u tablici 2 pokazuje da OŠ Vijenac Osijek i OŠ "Marjan" Split (mada s manjim brojem ispitanika) pokazuju stopostotnu namjeru ispitanika (i djevojčica i dječaka) da prijave nasilje u slučaju da se ono dogodi, naime, ispitanici ovih škola nemaju zabilježenih odgovora unutar ove analize da nasilje koje bi se dogodilo ne bi prijavili nikome (uz ove dvije škole možemo dodati i OŠ Pećine Rijeka za koju isto vrijedi kod djevojčica, odnosno samo 4% kod dječaka). Najveći postotak od gotovo 20% učenika, dakle gotovo svaki peti učenik, koji nikome ne bi prijavio slučaj kad bi se nad njim dogodilo nasilje, zabilježen je u Ekonomskoj školi Vukovar gdje je također i zabilježen najveći takav postotak kod djevojčica od 13,89%. Osim spomenute škole određeni postotak nepovjerenja u odnosu na namjeru prijavljivanja mogućih slučajeva nasilja zabilježen je i kod dječaka u OŠ Centar Pula (17,95%) i OŠ "Dobri" Split (18,37%).

6.1.2. Kome se obratiti u slučaju da si vidio nasilje

Prikazani rezultati koji su se odnosili na pitanje kome bi prijavili slučaj nasilja kada bi bili svjedoci, odnosno kada bi vidjeli nasilje, otkrivaju male razlike u odnosu na pitanje kada bi sami bili žrtve nasilja. Naime, po pitanju prijavljivanja nasilja koje bi vidjeli učenici najviše povjerenja poklanjaju policiji, nešto manje roditeljima i/ili školskom osoblju te potom prijateljima (grafikon 9).

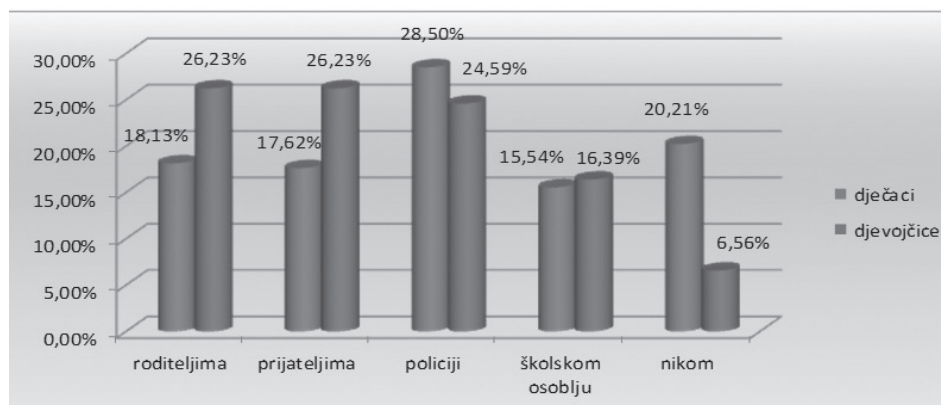
Grafikon 9: Kome se obratiti u slučaju da si vidio nasilje

No, vezano uz ovo pitanje postotak učenika koji nikome ne bi prijavili nasilje koje bi se dogodilo nad nekim drugim raste na 13,56%, iz čega se da izvesti podatak da bi svako šesto nasilje koje bi se dogodilo ostalo neprijavljeno.

Više od svega ostalog u ovoj analizi upravo ovaj podatak traži i upućuje na nastavak preventivnog rada s učenicima vezano uz prevencije nasilja, i upravo ova "tamna brojka" o mogućim slučajevima neprijavljenog nasilja trebala bi biti bitna osnova procjene za daljnju provedbu ovakvih ili sličnih preventivnih programa. Razvijanjem povjerenja u institucije (školu, policiju) roditelje i prijatelje te razumijevanjem potrebe borbe protiv nasilja, učenici će uvidjeti i razumjeti sve oblike nasilja te biti u mogućnosti odgovoriti na spomenute pojavne oblike nasilja bilo sprječavanjem ili prijavljivanjem.

6.1.2.1. Kome se obratiti u slučaju da si vidio nasilje (podjela na dječake i djevojčice)

Po pitanju: "Kome se obratiti u slučaju da si vidio nasilje", pokazano je u grafikonu 10 nešto veće povjerenje dječaka prema policiji, odnosno nešto veće povjerenje djevojčica prema roditeljima i prijateljima. Međutim, indikativan je podatak da 20,21% dječaka ne bi uopće prijavilo mogući slučaj nasilja koje bi izravno vidjeli, dok je tu ipak podatak o djevojčicama nešto bolji (6,56%).

Grafikon 10: Kome se obratiti u slučaju da si vidio nasilje (podjela na dječake i djevojčice)

Podjela prikazana u tablici 3 pokazuje da samo ispitanici OŠ "Marjan" Split (mada s manjim brojem ispitanika) nemaju zabilježenih odgovora unutar ove analize da mogući slučaj nasilja koje bi vidjeli ne bi prijavili nikome (uz ovu školu mogu se dodati i OŠ Vije-nac Osijek, Gimnazija Vukovar i OŠ Pećine Rijeka s postotkom manjim nego je ukupno zabilježen postotak dobiven kroz ovu analizu). S druge strane ispitanici iz Ekonomske škole Vukovar i OŠ Centar Pula bilježe podatak o većem postotku (22,95% i 22,81%) da u slučaju kad bi vidjeli nasilje isto ne bi prijavili.

	M	Ž	UKUPNO
GIMNAZIJA VUKOVAR	9,52%	3,45%	7,04%
EKONOMSKA ŠKOLA VUKOVAR	38,46%	11,43%	22,95%
OŠ VIJENAC OSIJEK	9,38%	4,76%	7,55%
OŠ CENTAR PULA	40,00%	9,38%	22,81%
OŠ "MARJAN" SPLIT	0,00%	0,00%	0,00%
OŠ "DOBRI" SPLIT	20,00%	7,41%	14,93%
OŠ PEĆINE RIJEKA	18,18%	4,17%	10,87%

Tablica 3: Kome se obratiti u slučaju da si vidio nasilje (prikaz po školama)

Indikativan postotak namjere neprijavlivanja nasilja u slučaju da se ono dogodi primjetan je kod dječaka u OŠ Centar Pula (40,00%), odnosno u Ekonomskoj školi Vukovar (38,46%). Ovi podaci govore da što se tiče dječaka ispitanika u ovoj analizi, možemo reći da bi gotovo svaki drugi slučaj nasilja koji bi primijetili da se dogodi ostao neprijavljen.

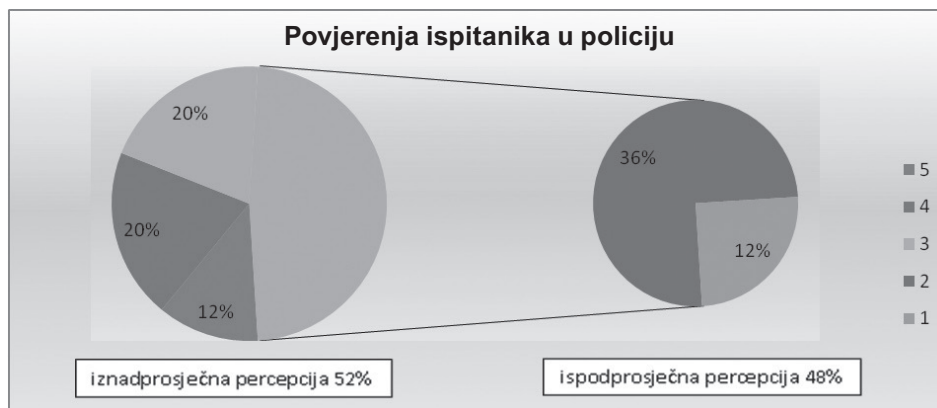
6.2. Percepcija povjerenja ispitanika u policiju

Upitani da ocijene svoje povjerenje u policiju od 1 do 5 (gdje ocjena 1 označava potpuno nepovjerenje u policiju, a ocjena 5 označava potpuno povjerenje) ispitanici iz 7 škola su ukupno ocijenili povjerenje u policiju s ocjenom iznad prosjeka (2,89) gdje su primjetne i razlike u percepciji dječaka i djevojčica (tablica 4).

	GIMNAZIJA	EKONOMSKA ŠKOLA	OŠ VIJENAC	OŠ CENTAR	OŠ "MARJAN"	OŠ "DOBRI"	OŠ PEĆINE	TOTAL
	VUKOVAR	VUKOVAR	OSIJEK	PULA	SPLIT	SPLIT	RIJEKA	
M	2,73	2,33	3,00	2,60	3,80	2,50	3,08	2,72
Ž	3,23	3,21	3,43	2,78	4,00	2,89	2,61	3,10
UKUPNO	2,90	2,80	3,19	2,70	3,92	2,67	2,84	2,89

Tablica 4: Povjerenje ispitanika u policiju (podjela na dječake i djevojčice)

Gledano pojedinačno po školama vidljivo je da je povjerenje u policiju iznadprosječno: u OŠ "Marjan" Split (uz napomenu malog uzorka ispitanika), u OŠ Vijenac Osijek i Gimnaziji Vukovar. Ispodprosječna percepcija povjerenja primjetna je u OŠ Centar Pula i u OŠ "Dobri" Split (sveukupno za dječake i djevojčice), iako je najniža ocjena povjerenja u policiju zabilježena kod dječaka u Ekonomskoj školi Vukovar (2,33).

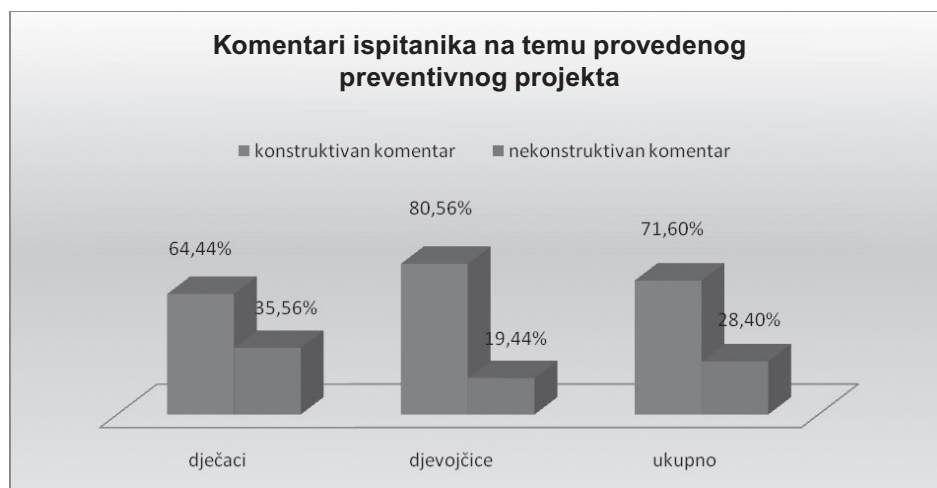
Grafikon 11: Povjerenje ispitanika u policiju

Ukoliko promatramo sveukupni broj ispitanika u odnosu na prosječnu ocjenu od 2,5 – tada provedenim istraživanjem dolazimo do podatka da 52% ispitanika povjerenje u policiju ocjenjuje iznadprosječnim (ocjene 3, 4 i 5) dok njih 48% ima ispodprosječno povjerenje u policiju (ocjene 1 i 2). Zanimljiv je i podatak da 12% učenika ocjenjuje povjerenje u policiju s maksimalno pozitivnom ocjenom, dok također 12% ispitanika ocjenjuje povjerenje u policiju s maksimalno negativnom ocjenom što opet upućuje na potrebu daljnjeg rada policije s mladim generacijama kroz provođenje ovakvih ili sličnih preventivnih projekata na temu prevencije nasilja.

7. PREPORUKE I KOMENTARI ZA NASTAVAK PROVOĐENJA PROJEKTA

7.1. Komentari ispitanika na temu provedenog preventivnog projekta

Od ukupnog broja od 81 komentara koje su ispitanici naveli odgovarajući na ovo posljednje pitanje otvorenog tipa, njih 71,60% bilo je konstruktivnog karaktera čime su pokazali kako su ih komponente preventivnog projekta *Živim život bez nasilja* izuzetno zainteresirale. Promatrajući podjelu prema grafikonu 12 može se vidjeti da je postotak konstruktivnih komentara viši kod djevojčica (80,56%) nego kod dječaka (64,44%) što je ponovno potvrda potrebe rada baš s ovom kategorijom ispitanika na njihovoj senzibilizaciji na temu prevencije nasilja.

Grafikon 12: Komentari ispitanika na temu provedenog preventivnog Projekta

Pojedinačno gledano, najveći broj od ukupno 23 nekonstruktivna/negativna komentara stigao je od dječaka (njih ukupno 16), odnosno iz OŠ Centar Pula, Ekonomske škole Vukovar, Gimnazije Vukovar i OŠ "Dobri" Split. Spomenuti komentari prije svega su pokazali nedovoljnu zainteresiranost učenika za spomenutu temu no isto tako može se reći da više govore o neozbiljnosti ispitanika što opet može biti povezano s njihovom starosnom dobi.

Ova konstatacija se konkretno može i potvrditi čitajući komentare koje su ostavili dječaci. Jedan od komentara je sljedeći: "Hvala vam što ste nas izvukli s nastave." Nekoćicina ih je napisala poslovice tipa: "Tko rano rani dvije sreće grabi." Neki su za vrijeme ispunjavanja upitnika ponavljali gradivo drugih predmeta pa su u komentare upisali: "Humus – tamni i najplodniji dio tla." Pojedinci su iskazali protest protiv ovakvog anketiranja: "Anketa je mutava ... neću više rešavat ovakve ankete." Ukupno gledano, samo je 16 dječaka od njih 124 koliko ih je ispunjavalo upitnik svoju nedovoljnu zainteresiranost iskazalo gore spomenutim komentarima.

Što se tiče djevojčica, njihovih nekonstruktivnih komentara koji pokazuju nedovoljnu zainteresiranost bilo je samo 7 od ukupnog broja od 115 djevojčica koje su ispunile upitnik. Osim toga, većina njihovih komentara bila je usmjerena na druge teme, odnosno komentirale su sljedeće: "Voditelj programa/radionice (mlađi) je zgodan i simpatičan. Bilo mi je vrlo interesantno."

Gledajući konstruktivne komentare – one koji su ili imali pozitivnu kritiku ili pohvalu preventivnog Projekta čime su i sami učenici pokazali zainteresiranost za provođenje preventivnog projekta *Živim život bez nasilja*, možemo reći da je od ukupnog broja od 81 komentara njih čak 58 bilo pozitivno/konstruktivno.

Većina pozitivnih komentara ide u smjeru davanja pohvala zanimljivosti obrade teme prevencije nasilja kroz komponente Projekta, odnosno želje da se provođenje programa nastavi.

Neki od zanimljivijih komentara iz kojih se mogu izvući preporuke za nastavak provođenja preventivnog Projekta na temu prevencije nasilja su sljedeći:

- "Treba se više raditi s djecom iz osnovne škole jer kad adolescent dođe u srednju školu onda je već kasno jer mu se to ponašanje usadilo u život i svakodnevicu", dječak Gimnazija Vukovar;

- "Predstava mi se svidjela, zanimljivo je osmišljena, ali je malo previše bazirana za muški rod, tu je ženski rod malčice zapostavljen. Treba osmisliti nešto i za ženski rod", djevojčica Gimnazija Vukovar;

- "Predstava mi se svidjela jer su glumci bez ikakvih kostima, stvari i ostalih dataka prikazali oblike nasilja", dječak OŠ Vijenac Osijek;

- "Super mi je bilo ono iz interaktivne radionice *Budi muško - mijenjaj pravila*. Svaka čast ljudima koji su to napravili jer je istovremeno i zabavno i poučno", djevojčica OŠ "Marjan" Split;

- "Sviđa mi se način - zabavni način kroz koji se pokušava doprijeti do nas", djevojčica OŠ "Dobri" Split.

- "Mislim da je radionica vrlo poučna i mislim da djeci treba više privući pozornost na svakodnevno nasilje i kome se obratiti", djevojčica OŠ Centar Pula;

– "Naučili smo da se ne smijemo tući, da probleme rješavamo razgovorom, a ne tučnjavom", djevojčica OŠ Pećine Rijeka.

Podrška od 60,35% izražena preventivnom projektu *Živim život bez nasilja*, odnosno 71,60% konstruktivnih komentara koji pokazuju zainteresiranost učenika za temu prevencije nasilja te navedeni primjeri pohvale dosadašnjeg načina provođenja ovog programa i preporuka za nastavak, zorno pokazuju da ova analiza opravdava potrebu nastavka provođenja preventivnog projekta *Živim život bez nasilja* u vrlo sličnom okviru što će u konačnici omogućiti i provođenje usporedne evaluacije nakon provedbe programa kroz 2013. godinu s rezultatima koji su predstavljeni u ovoj analizi.

8. SAŽETAK ANALIZE

Unutar ciljanog jednomjesečnog razdoblja, u periodu između 4. i 14. lipnja 2012. godine provedena je analiza među učenicima ukupno 7 škola (OŠ Vijenac Osijek, OŠ Centar Pula, OŠ "Marjan" Split, OŠ "Dobri" Split, OŠ Pećine Rijeka, Gimnazija Vukovar i Ekonomska škola Vukovar) koji su sudjelovali u svim komponentama preventivnog projekta *Živim život bez nasilja*. Analizom je ukupno obuhvaćeno 239 učenik/ca – 124 muškog i 115 ženskog spola, starosne dobi između 13 i 16 godina, a imala je cilj kroz popunjavanje evaluacijskog upitnika procijeniti uspješnost provođenja ovog Projekta, razumjeti koje su to teme vezano za nasilje koje su od interesa za ciljanu dobnu skupinu, koji način obrade takvih tema ciljana skupina najlakše prihvaća te u konačnici i dati pretpostavke i preporuke za daljnji nastavak provođenja ovog ili sličnih preventivnih projekata.

Kroz obradu evaluacijskih upitnika došlo se do saznanja da ukupno 60,35% učenika podržava provođenje Projekta i smatra da provedeni programi mogu doprinijeti prevenciji nasilja. Uzevši u obzir da je većina učenika do sada već sudjelovala u nekom obliku edukacije vezano uz temu prevencije nasilja, izuzetno je visok i postotak (32,47%) onih učenika koji navode da su kroz provedeni Projekt dobili još novih i korisnih informacija o prevenciji nasilja.

Kao zanimljivost vrijedno je napomenuti da je analiza pokazala da učenici smatraju da su psihički i tjelesni oblik nasilja oni koji se najčešće događaju u sredini u kojoj žive (nasuprot ekonomskom i seksualnom nasilju koji se po njihovu mišljenju rjeđe bilježe). Što se tiče pitanja o razvijanju svijesti i razumijevanju što učiniti, tj. kako se ponašati u slučaju kada bi učenik ili osobno bio žrtva nasilja ili kada bi vidio nasilje, primjetno je najveće povjerenje učenika prema roditeljima (njih 39,77% bi se upravo roditeljima obratilo za pomoć u slučaju da su sami žrtve nasilja), odnosno policiji (njih 26,60% bi se obratilo upravo policiji da su vidjeli nasilje, a s čim je u vezi i iskazana percepcija iznadprosječnog povjerenja u policiju od 52%).

Međutim, indikativan je podatak da 8,86% učenika odgovara kako se nikome ne bi obratili za pomoć u slučaju kad bi bili žrtve mogućeg nasilja, odnosno 13,56% učenika ne bi nikome prijavili slučaj mogućeg nasilja kad bi ga vidjeli. Ovi podaci koji ipak otkrivaju razmjerno veliki strah i nerazumijevanje teme prevencije nasilja, u kombinaciji s podrškom (71,60%) koju su učenici kroz konstruktivne komentare i preporuke pružili provođenju ovog Projekta – svakako naglašavaju potrebu nastavka provođenja ovog preventivnog programa uz prepoznatljivi slogan *Živim život bez nasilja*.

9. ZAKLJUČAK

Motivacija, predanost i entuzijazam svih članova projektnog tima tijekom projektnog ciklusa imaju svoje uspone i padove koji su vezani uz ostvarenje pojedinih ključnih rezultata projekta, uz početak ili završetak određenih projektnih aktivnosti i konačno uz izradu projektnih izvješća i evaluaciju. Pri tom ne treba smetnuti s uma važnost uloge voditelja projekta u pogledu komunikacije i održavanja pozitivne atmosfere svih članova projektnog tima tijekom cijelog projektnog ciklusa. U praksi je zamijećeno da privođenjem projekta kraju projektni tim osjeća zadovoljstvo zbog uspješnog završetka projekta no ubrzo nakon toga, motivacija i entuzijazam nerijetko padaju i to s početkom potrebe izrade završnih projektnih izvješća, odnosno završne evaluacije. U tom trenutku evaluacija projekta biva vrlo često shvaćena kao dodatna obaveza po završetku projektnih aktivnosti i tada se pred voditeljem projekta otvara izazov kako motivirati članove projektnog tima za provođenje tog posljednjeg važnog dijela projektnog ciklusa. Upravo stoga, prikaz provedene interne analize pokazuje kako je i taj dio projektnih aktivnosti, naravno uz pretpostavku raspolaganja evaluacijskim znanjima i metodama, moguće provesti relativno jednostavno, uz racionalizirani utrošak vremena, financijskih i ljudskih resursa dok rezultati analiza mogu uistinu biti zanimljivi i vrijedni te na taj način motivirajući kako za samog evaluatora tako i za cijeli projektni tim. Naime, motivacija je u svojoj osnovi unutarnji čimbenik koji konsolidira intelektualnu i fizičku energiju, pokreće aktivnost pojedinca, ali ga isto tako vodi ka kolektivnoj svijesti zajedništva, odnosno zajedničkog uspjeha provođenja projekta. Stoga je "praktičarima" projekata prevencije kriminaliteta jasno da motivacija, predanost i entuzijazam članova projektnog tima te izgradnja i održavanje motivirajućeg i kreativnog okruženja, osiguravaju uspješno provođenje projekata.

I na kraju, iskustvo svakog praktičara projekata prevencije govori kako je preporučljivo konstantno osluškivati glas samih korisnika projekta kako bi on ispunio svoju konačnu svrhu. Zato završavamo s citatom jedne djevojčice koju je sudjelovanje u Projektu navelo da kroz izradu eseja u posljednjoj komponenti Projekta napiše sljedeće: "Mnogo toga vezano za nasilje znala sam od prije, ali mislim da je tema bila veoma korisna kako i za mene koja nisam nasilnik, ali da se znam obraniti, tako i za one koji kreću putem nasilnika da više ne budu takvi, da promijene svoje mišljenje i shvate da je to veoma loše. Bitno je svugdje u svijetu govoriti o temi nasilja kako bi budućim nasilnicima promijenili mišljenje i unijeli svijest o štetnosti nasilja jer se iz dana u dan čovječanstvom nekontrolirano širi zlo koje moramo što prije pokušati zaustaviti."

LITERATURA

1. Bašić, J., Grozić-Živolić, S. (ur.) (2010). *Zajednice koje brinu: model prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih: razvoj, implementacija i evaluacija prevencije u zajednici*. Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Istarska županija, Zagreb – Pula, 2010.
2. Evaluacija predstave Nasilje TheArto projekta. http://www.thearto.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=48&Itemid=53 - 26. 3. 2013.
3. Dyson, R. G., (2004). *Strategic development and SWOT analysis at the University of Warwick*. European Journal of Operational Research.
4. House, E. R. (1978). *Assumptions underlying evaluation models*. Educational Researcher.

5. Meyer, P. J. (2003). *What would you do if you knew you couldn't fail?* Creating S.M.A.R.T. Goals.
6. Patzak, G., Rattay, G. (1998). *Projektmanagement: Leitfaden zum Management von Projekten, Projektportfolios und projektorientierten Unternehmen*. Wien, Linde Verlag, 3.Auflage.

Summary

Sandra Veber, Tamara Karaica, Nikša Jelovčić, Krunoslav Katić

The Importance of Dedication and Enthusiasm in the Implementation and Analysis of Crime Prevention Projects

The experience of implementing crime prevention projects teaches us that dedication and enthusiasm of the entire project team are essential for the ultimate success of the project, with an obligatory implementation of theoretical knowledge from the area of crime prevention and project management. Responsibility and systematic work of all project team members present the preconditions for implementing projects, especially in more complex systems i.e. in systems where proactive work on prevention projects is relatively new and therefore has room for improvement. This text gives an overview of implemented activities through the crime prevention project *Living Life Without Violence* which is focused on primary prevention related to children and youth with an emphasis on preventing violence against women, domestic violence and youth violence as well as building a culture of non-violence, tolerance and non-discrimination. This text will also try to give an overview of theoretical background and explain the importance of human factor while working on achieving project objectives in practice. The text also shows the preliminary analysis of the project users' quality evaluation and emphasizes the importance of carrying out evaluation as the last but at the same time the most important part of project cycle which very often remains unfinished due to lack of motivation and not understanding the evaluation process. Prevention work, through project implementation, requires quality planning, vision and results, and requires a longer time span during which they can prove its positive effects.

Key words: project, prevention, crime, implementation, analysis, dedication, enthusiasm.